

gang til at foretage dataaflæsning i alle sager om lovovertrædelser, der efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, samt i sager om tyveri af grov beskaffenhed eller skattesvig, momssvig og indsmugling af særlig grov karakter. Efter de gældende regler kan der alene foretages dataaflæsning, hvis efterforskningen angår en forsættlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed) eller kapitel 13 (forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder) eller en overtrædelse af straffelovens § 180 (forsættlig forvoldelse af ildebrand), § 183, stk. 1 og 2 (forvoldelse af sprængning, oversvømmelse, skibbrud mv.), § 183 a (flykapring), § 186, stk. 1 (forurening af drikkevand o.lign.), § 187, stk. 1 (sundhedsfarlig forurening), § 191 (narkotikakriminalitet), § 192 a (våben og eksplosivstoffer) eller § 237 (manddrab).

2. Retsplejelovens regler om agentvirksomhed mv.

2.1. Gældende ret

2.1.1. Retsplejeloven indeholder i §§ 754 a-754 e nærmere regler om politiets brug af agenter som led i efterforskningen af lovovertrædelser. Ved agentvirksomhed forstås efter § 754 a, at politiet som led i efterforskningen af en lovovertrædelse foranlediger, at der tilbydes bistand til eller træffes foranstaltninger med henblik på at tilskynde nogen til at udføre eller fortsætte en lovovertrædelse.

Agentvirksomhed må kun finde sted, hvis der foreligger en særlig bestyrket mistanke om, at lovovertrædelsen er ved at blive begået eller forsøgt, andre efterforskningsskridt ikke vil være egnede til at sikre bevis i sagen, og efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller en overtrædelse af straffelovens § 289, 2. pkt., om indsmugling af særlig grov karakter (§ 754 a, nr. 1-3).

Bestemmelsen i § 754 b, stk. 1, regulerer den såkaldte øvre grænse for agentvirksomhed, dvs. grænsen for hvilke foranstaltninger, der – selv med rettens godkendelse – må foretages af polititjenestemænd. Brugen af agenter må således ikke bevirke en forøgelse af lovovertrædelsens omfang eller grovhed. Endvidere indeholder bestemmelsen i § 754 b, stk. 2, et forbud mod brug af civile agenter, idet det er fastslået, at alene polititjenestemænd må virke som agenter.

Retsplejeloven indeholder herudover regler om, at brug af agenter som udgangspunkt kun må ske efter forudgående retskendelse (§ 754 c), og at der skal gives underretning om foranstaltningerne til forsvar-

ren, hvis der rejses tiltale for lovovertrædelsen (§ 754 d).

Reglerne om agentvirksomhed finder ikke anvendelse ved efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12, §§ 111-115 og 118, dvs. lovovertrædelser, der efterforskes af Politiets Efterretningstjeneste (§ 754 e).

2.1.2. Reglerne i §§ 754 a-e blev indsat i retsplejeloven ved lov nr. 319 af 4. juni 1986. Det fremsatte lovforslag byggede på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1023/1984 om politiets indgreb i meddelelseshemmeligheden og anvendelse af agenter. Der henvises til Folketingstidende 1985-86, forhandlingerne sp. 393-415, 11296-11298 og 11569, tillæg A, sp. 343-358, samt tillæg B, sp. 1555-1564.

Med bestemmelserne tilsigtedes en regulering af et område af den såkaldte "aktive efterforskning", der iværksættes på et tidligere tidspunkt end den traditionelle efterforskning, som først iværksættes efter, at forbrydelsen er begået. Man havde i den forbindelse særligt narkotikakriminalitet for øje, selv om reglerne anvendelsesområde ikke er begrænset til denne form for kriminalitet, jf. betænkningen s. 125-129 og Folketingstidende 1985-86, tillæg A, sp. 348-349.

Før ændringen af retsplejeloven i 1986 var spørgsmålet ulovreguleret. Det var imidlertid anerkendt i retspraksis, at politiet i et vist omfang var berettiget til at anvende agenter. Politiet måtte dog ikke ved denne handlemåde fremkalde en forbrydelse, der ellers ikke ville være blevet begået. Det var derimod uklart, om der kunne stilles betingelser i relation til kriminalitetskrav, mistankekrav, indikationskrav mv., jf. betænkningen s. 129-136.

Strafferetsplejeudvalget fandt, at agentvirksomhed burde undergives en lovmæssig regulering og foreslog indsættelse af §§ 754 a-e i retsplejelovens kapitel 68 om afhøringer og særlige efterforskningsskridt.

Udvalgets forslag til affattelse af § 754 a svarer til den nuværende affattelse af § 754 a. Udvalgets forslag indeholdt dog ikke krav til grovheden af den kriminalitet, som efterforskningen angår (kriminalitetskrav). Agentvirksomhed kunne derfor efter udvalgets forslag anvendes i efterforskningen af enhver lovovertrædelse, hvis de øvrige betingelser i bestemmelsen i øvrigt var opfyldt.

Udvalget fandt endvidere, at et generelt forbud mod civile agenter var for restriktivt og foreslog i stedet, at det blev forbudt privatpersoner, der på grund af afhængighedsforhold til politiet eller andre omstændigheder måtte befrygtes ikke at ville udføre opgaven på betryggende måde, at optræde som agent.